

NM I SJAKK
OSLO 4.-11. JULI 2015

BULLETIN

Nummer 3, tirsdag 7.juli 2015
Redaksjon: Odd Øivind Bergstad og Espen Løken

Full storm på førstebordet

Idet Simen ankom hallen sto bretter i full flamme på prestisjeoppgjøret mellom Frode Urkedal og Johan Salomon. Spetakkelet starta da svart gikk på med dødsforakt og ofra g-bonde sin. Resultatet var at hvit sto til kliss vinst. Et fikst offer på d7 så ut til a drepe svart, hadde det ikke vært for... Ja, hva da? Se partiseksjonen av bulletinen.

Leserinnlegg fra Otto Milvang

Les hans betraktninger angående Monradbølgen!

Familiefeyden fra mandag

Foto: Espen Løken

Se hvordan junior kunne ha holdt hodet over vannet i dette partiet!

ISBRE
THE WORLD'S BEST DRINKING WATER®

BRENDEN & CO
STILLASUTLEIE AS

Stilling i eliteklassen:

1. Johan Salomon 4.5
2. Aryan Tari 3.5
3. Frode Urkedal 3.5
4. Berge Østensad 3.5
5. Frode Elsness 3.0

Mesterklassen:

1. Daniel Komashev 4.5
2. Dag Ulvin 4.0

3. Øyvind Johansen 4.0
4. Johannes Kvisla 3.5
5. Stig Martinsen 3.5

Junior A:

1. Sebastian Mihajlov 4.5
2. Benjamin Haldorsen 4.0
3. Henning Kjøita 4.0
4. Johannes Haug 4.0
5. Martin Nilsen 3.

Dagens Bie

Her viser vi den tredje totrekkeren til Hans Petter. Han var opptatt av at problemene skulle ha tematikk. Det vi viste i går hadde en såkalt Albino som betyr at en hvit bonde gjør alle mulig trekk fra utgangsfeltet. Dessuten viser den Grimshaw-sperringen på e3.

Hans Petter Bie
Dagbladet 1958

Matt i to trekk

I dagens oppgave har hvit et batteri på g7 og h8 som ikke kan fyres av øyeblikkelig. Hvordan forberede dette?

Løsning på forrige Bie:

1. Lf1 Med disse variantene:
1...d5/Td3/Tf3/Tg5 2.e3#/fxd3#/exf3#/e4#
1...Te3/Le32.Tc5#/Tc3#

Dagens profil: Einar Gausel

Lørdag 30.11 i 1963 ble Einar Gausel født i Bergen. I 1966 flytta familien til Boston og deretter til Montreal i 1969. Etter dette dro familien tilbake til gamlelandet og bosatte seg i Oslo.

På Ullern Videregående Skole begynte Einar å spille sjakk. Skolelaget der ble norgesmestre i 1981. På denne tida ble han medlem av OSS der han etter hvert ble en markant personlighet i miljøet. Rimelig fort ble han også markant sjakklig sett. I 1995 ble han utnevnt til stormester.

Han har representert Norge sju ganger i OL-sammenheng og har tre NM fra 1992, 1996 og 2001. Høydepunktet i karriæren kom med en delt førsteplass i turneringa Cappelle La Grande i 2001.

Einar har en forholdsvis solid spillestil. Derfor er det ikke så overraskende at han fra 2004 fikk jobb i firmaet Skan-kontroll som nettopp arbeider med sikkerhet. Firmaet ble nylig en del av NOKAS-konsernet.

Einar har også en lang fartstid som sjakkspaltist. Han tok over i Dagbladet etter Thor Støre og Roald Bukne. Hans pionertid i avisa bar preg av fargerike, friske kommentarer. Hvem husker ikke denne:

"Svart har slengt seg rundt på brettet som en fjellgorilla og tar seg nå en velfortjent bananpause!"

Dessuten er det ingen tvil om at kvaliteten på stoffet økte med Gausels inntreden. I dag bærer spaltene i Dagbladet preg av solid håndverk. Det er svært vanskelig å finne analysefeil i kommentarene hans.

Hvit: Einar Gausel
Svart: Alexei Shirov
Dronningambit, D45
Gausdal Troll Masters 1990

1.d4 d5 2.Sf3 Sf6 3.c4 c6 4.Sc3 e6 5.e3 Sbd7 6.Dc2 Ld6 7.Ld2

Her er 7.b3 mest vanlig, men hvit vil åpne for en seinere lang rokade.

0-0 8.h3 De7 9.g4

Dette framstøtet var populært på denne tida.

9...a6

Dette er fordelaktig for hvit. Mer logisk virker 9...dxc4 10.Lxc4 Sd5

10.g5 Se8 11.e4 dxc4?

Nå får svart store pusteproblemer.

12.e5! Lc7 13.Lxc4 c5 14.Le3 b5 15.Ld3 f5?

Nødvendig var 15...g6 som leder til denne forserte varianten: 16.Le4 Tb8 17.Tc1! Sg7 18.dxc5 Sxe5 19.Sxe5 Lxe5 20.f4 Lc7 21.b4 der den garderte fribonden i c-linja er trumfen til hvit.

16.gxf6 gxf6 17.Tg1† Kh8 18.Lh6 Tf7

Alexei Shirov

Einar Gausel

Nå kommer det en Trøkk 16 som sender svart ned for telling:

19.Lg6! hxg6 20.Sh4 f5 21.Sxg6† Kh7 22.Sxe7 cxd4 23.f4 Kxh6 24.Df2 1-0

Kommentarer: Odd Øivind Bergstad

Partier fra eliteklassen

Hvit: Pål Røyset

Svart: Atle Grønn

Siciliansk åpning, B06

Runde 3

1.e4 d6 2.d4 g6 3.Sf3 Lg7 4.Lc4 Sf6
5.De2 0-0 6.0-0 c6 7.Lb3 Lg4 8.Sbd2 d5
9.c3 Lxf3 10.Dxf3 e6 11.Te1 a5

Her må svart ta på e4. Nå får hvit romfordel med:

12.e5 Sfd7 13.Dh3 Sa6 14.Sf3 Sc7 15.Lg5
f6 16.exf6 Sxf6 17.Dh4 Dd7 18.Se5 De8
19.Lc2 Sd7 20.Le7

Hvit tvinger fram bytte av løpere for å øke kontrollen over de mørke feltene.

Lf6 21.Lxf6 Sxf6 22.Dg5 Sd7 23.Sg4 Dd8
24.Dh6 De7 25.Te3 Dg7 26.Dg5 Tae8
27.Tae1 De7 28.Dh6 Dg7 29.Dh4 De7
30.Dg3 Sf6 31.Sh6† Kh8 32.De5 Dg7
33.Dg5

Hvit har en varig fordel.

33...Sg8 34.Sg4 Se7 35.Th3 Sf5 36.Se5
Kg8 37.f4 Df6 38.Sd7!

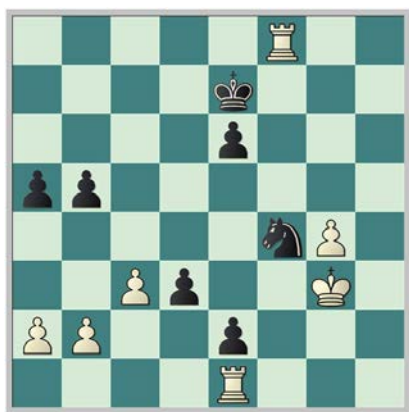
Dermed vinner hvit en kvalitet.

38...Dxg5 39.fxg5 Sd6 40.Sf6† Txf6

Hva ellers?

41.gxf6 Tf8 42.Tf3 Kf7 43.g4 h6 44.h4
Sce8 45.Kg2 g5 46.hxg5 hxg5 47.Th1
Sxf6 48.Th7† Ke8 49.Lg6† Kd8 50.Tg7
b5 51.Ld3 Sde4 52.Lxe4 dxe4 53.Tf1 e3
54.Txg5 e2 55.Te1 Sd5 56.Kg3 Sf4
57.Tg7 c5 58.Ta7 cxd4 59.Ta8† Ke7
60.Txf8 d3

Atle Grønn

Pål Røyset

Svart som har stått til tap lenge, satser alt på ett kort. Dermed ser det plutselig ut som om hvit har spilt seg bort. Men skinnen bedrar. Hvit runder av partiet slik:

61.Txf4 d2 62.Tff1! 1-0

Hvit: Andreas Moen

Svart: Jon Kristian Røyset

Siciliansk åpning, B67

Runde 3

1.e4 c5 2.Sf3 Sf6 3.Sc3 Sc6 4.d4 cxd4
5.Sxd4 d6 6.Lg5 e6 7.Dd2 a6 8.0-0-0
Ld7 9.f3 Tc8 10.Kb1 b5 11.Lxb5!?

Dette er faktisk ikke spilt før. Det er sjanserikt og i tråd med genen til vår hvitsspiller.

11...axb5 12.Sdxb5 Se5 13.Sxd6† Lxd6
14.Dxd6

Hvit har tre bønder for offiseren. Dessuten har han god kontroll over de mørke feltene.
Sc4 15.Db4 Dc7 16.Td4 Dc5?

Jon Kristian Røyset

Andreas Moen

Det er typisk at forsvarspillere går for damebytte. Her taper det imidlertid på direkten:

17.Dxc5 Txc5 18.Lxf6 gxf6 19.Thd1

Poenget er at Ld7 ikke kan flytte på seg,

19...Sb6

På 19...Tc7 kommer bare 20.Sb5 Lxb5
21.Td8† Ke7 22.Txh8 med klart materielt overtak til hvit.

20.Td6 Tc6 21.Txc6 Lxc6

Og hvit vinner en offiser med:

22.Td6 1-0

Hvit: Johan Salomon

Svart: Arian Tari

Trompovsky, A45

Runde 4

**1.d4 Sf6 2.Lg5 e6 3.e4 h6 4.Lxf6 Dxf6
5.c3 d6 6.Ld3 Sc6 7.Se2 Ld7 8.0-0 0-0-0?**

Dette trekket har Tari spilt før, men nå er det bare for hvit å kjøre bondehæren framover på damefløya.

9.b4

Dette er klart bedre enn 9.f4? g5 10.f5 exf5 11.exf5 h5 12.b4 d5 13.b5 Sa5 14.Sd2 Kb8 15.Da4 De7 som Povah spilte nettopp imot Tari i år. Det partiet vant svart.

**9...g5 10.b5 Se7 11.a4 Kb8 12.Sd2 e5
13.d5 h5 14.a5 Lh6**

Legg merke til hvordan dama på f6 er murt inne.

15.b6 g4

Dersom svart forsøker seg med 15...cxb6 16.axb6 a6 vil hvit før eller seinere ofre seg gjennom på a6. For eksempel 17.Db3 Lc8 18.Tfb1 g4 19.Lxa6 bxa6 20.b7

16.a6!

Etter 16.bxa7† Ka8 17.Dc2 h4 18.Tfb1 Lc8 er det ikke lenger så klart hvordan hvit skal vinne.

16...cxb6 17.axb7 Kxb7

Arian Tari

Johan Salomon

Her gikk hvit i tenkeboksen. Hadde har bare gitt bort en bonde uten å få noe angrep? På ingen måte. Her kommer mesterskapets trekk:

18.Txa7†!

Et tårn for et kongerike!

18...Kxa7 19.Da1† Kb8 20.Tb1

Hvit bringer rolig raketten ut på rullebanen.

20...Tdg8

Publikum venta på 20...Sc8 som hvit enkelt møter med 21.Sc4! Etter 21...b5 22.Da6 Tdg8 23.Sa5 Kc7 24.Lxb5 Lxb5 25.Dxb5 ruller bare angrepet videre.

21.Txb6† Kc7 22.Da5

Hvit stiller opp et dødelig batteri.

22...Lc8

Nå vinner 23.Ta6† Kd7 24.Lb5† Sc6 25.Txc6, men enda mer effektivt er:

23.Lb5!

Den svarte kongen er nå kringsatt av fiender. Merk deg fella 23.Txd6†? Kxd6 24.Db6† Sc6!

23...Lb7 24.Txd6† 1-0

Etter 24...Kxd6 25.Sc4† blir svart matt.

Hvit: Eivind Djurhuus

Svart: Rune Djurhuus

Siciliansk åpning, B51

Runde 4

**1.e4 c5 2.Sf3 d6 3.Lb5† Sd7 4.0-0 a6
5.Ld3 Sgf6 6.c3 e5 7.Lc2 Le7 8.d4 b5
9.d5 0-0 10.a4 Tb8 11.b3 Sh5 12.Te1 g6
13.Sbd2 Sg7 14.Sf1 f5 15.axb5 axb5**

Her kan hvit oppnå en liten, men varig fordel med 16.b4 c4 17.exf5 Sxf5 18.Se3. Det står en svakhet på b5.

16.h3

Det er helt unødvendig å gi Lc8 noe å stirre på i slike stillinger.

**16...f4 17.Ld2 g5 18.S3h2 .h5 19.f3 Sf6
20.De2 De8 21.Ta7 Ld8!**

Svart finner en enkel måte å ta brodden av den hvite offensiven i a-linja.

22.Tea1 Lb6 23.Ta8 Txa8 24.Txa8 c4†

Interessant var 24...g4 25.fxg4 hxg4 26.hxg4 c4† 27.Kh1 med poenget 27...Lxg4

25.Kh1 Dg6 26.Ld1?

Dette stopper ikke:

26...g4? 27.hxg4 hxg4 28.fxg4 Sxe4?

Dette er trolig spilt på autopilot. Konkrete varianter viser at damebytte med 28...Dxe4! vinner: 29.Dxe4 Sxe4 30.Le1 Lf2! 31.Lc2 Lxe1 32.Lxe4 cxb3 med mannefall på damefløya.

29.Le1 Sf6 30.bxc4 bxc4 31.Dxc4 Lc5 32.Lf2 Lxf2 33.Txc8 Txc8 34.Dxc8† Kh7

Rune Djurhuus

Eivind Djurhuus

Her overser hvit en fantastisk mulighet til å redde familiefreden.

35.c4?

Det fantastiske trekket 35.g5! tvinger den svarte dama ut av diagonalen b1-h7. Etter 35...Dxg5 36.Lc2† e4 37.Sg4 blir svart matt dersom han tar imot offeret. Derfor 37...Dh4† 38.Sfh2 med likt spill.

35...Lc5 36.Dd8 Se4 37.Dh4† Dh6 38.Dxh6† Kxh6 39.Lc2 Sf2† 40.Kg1 Sxg4† 41.Kh1 Sf2† 42.Kg1 e4 43.Sd2 Sf5 44.Kf1

Eller 44.Sb3 Sh3† 45.Kf1 Sg3† 46.Ke1 Lb4† 47.Kd1 e3

44...Sg3† 45.Ke1 e3 0-1

Hvit: Frode Urkedal

Svart: Johan Salomon
Dronningambit, D16

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Sf3 Sf6 4.Sc3 dxc4 5.a4 e6 6.e3 c5 7.Lxc4 Sc6 8.0-0 cxd4 9.Sxd4 Ld7 10.De2 a6 11.Sxc6 Lxc6 12.e4 Le7 13.Td1 Da5 14.e5 Sd7 15.Lf4 g5!?

16.Lg3 h5 17.h3 h4 18.Lh2 g4! 19.Dxg4 0-0-0 20.Df4 Thg8 21.Lf1 Lg5
[21...Db4 22.Dxf7 Lc5 23.Dxe6 Dxb2 24.Se2 Lxg2 25.Lxg2 Dxe2 26.Df5 Tgf8] **22.Dxf7 Tdf8 23.Dxe6 Db6 24.Se4 Dxb2 25.Tab1 [25.Ta2] 25...Dc2 26.Txd7! Lxd7 27.Sd6† Kb8 28.Txb7† Ka8 29.Ta7† Kb8**

[29...Kxa7 30.Dxd7† Kb6 31.Db7† Ka5 32.Sc4† Kxa4 33.Dxa6† Kb4 34.Da5† Kb3 35.Da3#] **30.Tb7† Ka8 31.Txd7 Dxf2† 32.Kh1 Dxf1† 33.Lg1**

Johan Salomon

Frode Urkedal

Partiet ser ut til å være over. Svart truer en sjakk på d5. Hvis 33...Dd3? så 34.Se8 med rask matt. Hva nå?

33...Dxg1†! 34.Kxg1 Le3† 35.Kh2 Txxg2† 36.Kxxg2 Tf2†

Med evig sjakk!

37.Kg1 Tf3† 38.Kh2 Tf2† 39.Kh1 Tf1† 40.Kg2 1/2-1/2

NSF Monrad eller FIDE Hollandsk Sveitser

Av Otto Milvang

Både NSF Monrad (Monrad) og FIDE Hollandsk Sveitser (Sveitser) er turnerings-systemer som brukes når antall spillere i en gruppe er større enn antall runder. Begge disse systemene er Sveitser-systemer, og det finnes ganske mange av denne typen. FIDE har godkjent fire ulike Sveitser-systemer hvorav det mest brukte er Hollandsk system (etter oppfinneren av dette systemet, Hollenderen IA Geurt Gijssen). I Norge har man tradisjonelt brukt det Norske Monrad-systemet, og fram til få år siden enerådende i Norge. I Landsturneringen 2015 brukes Sveitser i alle grupper, mens det i fjor ble brukt Monrad i alle grupper unntatt elite hvor man brukte FIDE Sveitser.

Det som kjennetegner alle Sveitser-systemer (inkludert NSF Monrad) er:

- 1) Ingen spiller skal møte samme motstander to ganger i turneringen.
- 2) En spiller skal møte en motstander med poengsum så nært som mulig seg selv.
- 3) Antall spill med hvite brikker og sorte brikker bør være så likt som mulig.

Den største forskjellen mellom Monrad og Sveitser ligger i hvem som skal møtes når krav 2) skal implementeres. I hovedsak er dette at man i Monrad har en tilfeldig trekning av startnummer før turneringen, så det helt tilfeldig om du er blant de fire første, fire siste, eller ligger i midten. I Sveitser får alle startnummer etter rating, høyest ratede får startnummer 1.

Første runde i Monrad er seedet men fra runde 2 og utover er det loddtrekningen før turneringen startet som bestemmer hvem du skal møte innen din egen poenggruppe. En spiller med høyt startnummer har en høy sannsynlighet for å bli flyttet ned i neste poenggruppe "nedflyt" (eller WO) om antall spillere i poenggruppen er odde. Hans motspiller får tilsvarende oppflyt. I Sveitser er

spilleren med det høyeste startnummeret den laveste ratede spilleren i poenggruppen, og altså en naturlig kandidat for nedflyt (eller WO om det er den laveste gruppen). Sveitser har i tillegg regler for å begrense nedflyt eller oppflyt i runder etter hverandre.

I Monrad er det vanlig å se at en spiller med lavt startnummer ofte oppflyt i 1/3 av rundene, mens en spiller med høyt startnummer ofte hadde 1/3 nedflyt i samme turnering. Enda mer alvorlig var at en av favorittene kunne få WO om han hadde høyt startnummer og tap i runde 1. I Sveitser ser man det som et mål at det er de svakeste spillerne i gruppen som får WO.

Den største svakheten i Monrad er likevel Monradbølgen. Fenomenet som oppstår på grunn av at runden bestemmes av en loddtrekning foretatt før turneringen starter. En spiller kan til stadighet møte svakere spillere, mens andre man oppleve det motsatte. Fra runde to er det tilfeldig hvem du møter, og vi har sett Monradturneringer hvor favorittene møtes i runde 2, og igjen sett turneringer hvor vinneren ikke har møtt noen andre av de beste. Den systematiske metoden en Sveitser-turnering settes opp på utelukker tilsvarende svakheter.

Hensikten med en turnering er å finne en rettferdig måte å rangere spillere etter den prestasjon de har gjort i turneringen. Om antallet spillere er stort i forhold til antall runder er det viktig at man får så mye informasjon om innbyrdes plassering som mulig i hver runde. For dette formålet er Monrad lite egnet og burde tas ut av NSF's reglement.

Sveitser (Hollandsk system) er nærmest enerådende i store internasjonale turneringer. Dette er fordi de virker bra selv med et høyt antall spillere i forhold til antall runder. Mitt håp er at vi i løpet av få år har fått erstattet Monrad med Sveitser fullt ut.

Partier fra andre klasser

I førsterunden fikk vi se en fiks kombinasjon:

Hvit: Tor Gulbrandsen
Svart: Frode Lillevold
Runde 1

1.c4 e6 2.g3 d5 3.Lg2 Sf6 4.Sf3 Le7 5.b3
0-0 6.Lb2 c5 7.0-0 d4 8.b4 Sc6 9.bxc5
Lxc5 10.d3 e5 11.Sbd2 Lf5 12.Tb1 Dd7
13.Lc1 Tae8 14.Tb5 b6 15.Sb3 Ld6
16.Lg5 Sh5 17.c5 bxc5 18.Sxc5 Lxc5
19.Txc5 h6 20.Ld2 Dd6

Frode Lillevold

Tor Gulbrandsen

Nå tar Tor fram hammeren sin igjen.
21.Txc6! Dxc6 22.Sxd4 Dg6 23.Sxf5 Dxf5
24.Lb4 Sf6 25.Lxf8 Kxf8 26.Da4 Te7
27.Tb1 g5 28.Da3 Sg8 29.Tb8† Kg7
30.Txg8† Kxg8 31.Dxe7 1-0

Om Sir Paul tar fram Maxwell's Silver Hammer i kveld, må du spørre Otto om i morra. Vi for se om han er villig til å snakke om Yesterday.

Så et eksempel på hva som kan skjer når partene roker til hver sin side:

Hvit: Øystein Sæther
Svart: Ivar Chavannes
Torre, A46
Runde 3

1.d4 Sf6 2.Sf3 e6 3.Lf4 c5 4.e3 Sc6 5.c3
Le7 6.Sbd2 Sh5 7.Lg3 Sxg3 8.hxg3 b6
9.Ld3 h6 10.De2 Lb7 11.Td1 Dc7 12.a3
d5 13.e4 dxe4 14.Sxe4 0-0-0?

Her ser alle at kongen blir stående luftig.
15.dxc5 bxc5 16.0-0 g5 17.b4 g4 18.Sfd2
Se5 19.La6

Bedre er 19.Lb5. Nå kan svart stenge butikken med.

19...c4 20.Lxb7† Kxb7 21.Sc5†

En raner prøver seg, men blir tatt hånd om av politiet.

21...Lxc5 22.bxc5 Dxc5 23.Tb1† Kc7?

Etter 23...Ka8 24.Se4 Dc6 er den svart kongen trygg.

24.Se4 Da5

Heller ikke 24...Dd5 25.De3 Sc6 holder. Hvit ødelegger den svarte strukturen med 26.Df4† e5 27.Dxg4

25.Tb4 Tb8

Ivar Chavannes

Øystein Sæther

Hvit avslutter nå på en måte som godt kan vises barnebarna når den tid kommer:

26.Txc4†! Sxc4 27.Dxc4† Kd7 28.Dd4† Kc6?

Nå synker hvit som en stein. Bedre var 28...Kc7 29.Dd6† Kc8 30.Dc6† Dc7 31.Sd6† Ke8 32.Sxf7† Dxf7 33.Td1† Ke7 34.Td7† Kf6 35.Txf7† Kxf7 36.Dc7† Kg6,

